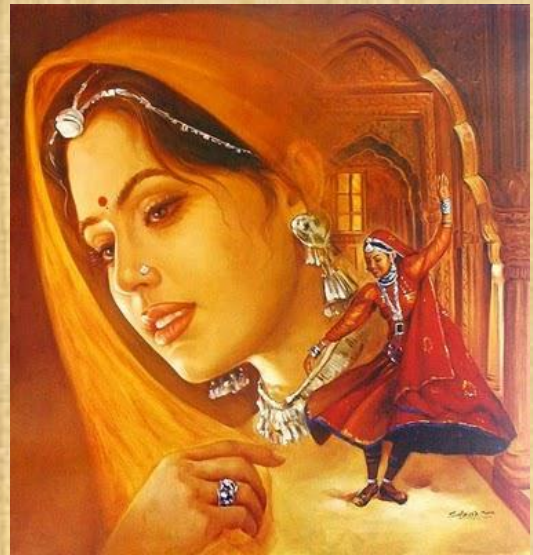

Sirimā a Uttarā

Príbeh Sirimy, zaznamenaný v Páli komentároch, je spojený so ženou menom Uttarā, ktorá bola dcérou bohatého obchodníka Punnu v Rājagahe. Punna aj Uttarā boli Buddhovými stúpecami. Bohatý obchodník menom Sumana, ktorý v minulosti býval Punnovým mecenášom, si prial, aby sa jeho syn oženil s Uttarou. Obchodník mu pripomenul, že Punna bol dlho v jeho službách, a že majetok, ktorý má, nadobudol za čias tejto služby. Punna mu odpovedal: „Ty a tvoja rodina nasledujete zlý systém presvedčenia, a moja dcéra nemôže žiť bez Trojitého Klenotu.“ Obchodník presvedčil ľudí z ich spoločenskej vrstvy, aby sa u Punnu prihovorili za jeho syna. Napokon, na naliehavé prosby vážených členov spoločnosti, Punna nemal inú možnosť ako mu dcéru prenechať.

Svadba sa uskutočnila na samom začiatku obdobia dažďov, v čase, keď sa mnísi uchylujú do trojmesačného ústrania. Po tom, ako sa Uttarā presťahovala do domu manžela, nemala možnosť stretnúť sa s mníchmi a mníškami, tobôž ich obdarovať, či vypočuť si Dhammu. Dva a pol mesiaca vydržala toto odlúčenie, ale potom poslala rodičom odkaz: „Prečo ste ma uvrhli do tohto väzenia? Radšej ste ma mali predať do otroctva, než aby som žila v rodine neveriacich. Po celú dobu čo som tu, mi nebolo dovolené vykonať ani jeden obrad zásluhy.“

Punna bol veľmi znepokojený, keď obdržal túto správu. Zo súcitu k dcére vymyslel plán ako jej pomôcť dosiahnuť to, čo si praje. Poslal dcére pätnásť tisíc zlatých mincí so správou: „V našom meste je kurtizána, Sirimā, ktorá si účtuje tisíc zlatých za noc. Ponúkni jej túto sumu, nech zabaví tvojho manžela na dva týždne a ty zatiaľ môžeš ísť vykonať všetky záslužné činy, ktoré uznáš za vhodné.“ Uttarā sa riadila otcovou radou a priviedla do domu Sirimu. Keď jej manžel uvidel krásnu kurtizánu, dovolil jej zastúpiť Uttarino miesto, a ona tak mohla ísť vykonať obetiny, a vypočuť si Učenie.

Toto bolo v období posledných štrnástich dní pred tým, než skončí trojmesačné obdobie dažďov, po ktorom opäť začnú mnísi putovať. Počas týchto dvoch týždňov, Uttarā prosila Buddhu a mníchov, aby každý deň prijali jej pozvanie na almužné jedlo do jej domu. Buddha zo súcitu prijal pozvanie, a tak si Uttarā mohla vypočuť veľa rozprav. Predposledný deň, deň pred záverečnou ceremóniou obdobia dažďov, bola Uttarā stále zamestnaná prípravami v kuchyni. Jej manžel vidiac ju pobehovať sem a tam, nemohol sa nad tým nepobaviť, nakoľko mu to pripadalo ako číra pochabosť. Ako ju pozoroval cupotať po celej kuchyni, pokrytú potom a sadzou, pomyslel si: „Tento smiešny blázon nevie ako si v pohodlí vychutnať svoje bohatstvo. Miesto toho sa tu slepo preháňa šťastná, že môže obslužiť toho holohlavého askétu.“ Pousmial sa a odišiel.

Keď to uvidela kurtizána Sirimā, uvažovala: „Čo spôsobilo, že sa usmiala?“ Vidiac neďaleko Uttarā, domyslela si, že asi práve spolu prežili intímnu chvíľku. To v nej vyvolalo zlosť a nepokoj. Dva týždne si vychutnávala pocit, že ona je paňou domu, ale tento incident jej pripomenul, že je len hosťom. Cítila voči Uttare obrovskú žiarlivosť a chcela jej ublížiť. Vošla do

kuchyne, zobrala naberačku plnú vriaceho oleja a priblížila sa k Uttare. Tá ju videla prichádzať a pomyslela si: „Moja priateľka Sirimā mi preukázala veľkú službu. Zem môže byť príliš malá, svet Brahmov príliš nízko, ale cnosť mojej priateľky je obrovská, pretože vďaka nej mi bolo umožnené priniesť dary a vypočuť si Dhammu. Ak je teraz vo mne nejaký hnev, nech ma olej spáli, ale ak som bez hnevu, olej mi neublíži.“ A tak zaliala Sirimu pocitom milujúcej láskyplnosti (*mettā*). Keď jej kurtizána vyliala vriaci olej na hlavu, stiekol jej neškodne po tele, akoby to bola studená voda.

Sirimā, rozzúrená, nabrala ďalšiu naberačku vriaceho oleja dúfajúc, že tentokrát ju spáli. Ale tu už zasiahli Uttarine služobné. Schmatli Sirimu, hodili ju na zem, mlátili ju a kopali. Uttarā sa najskôr pokúšala ich zastaviť, no márne, ale napokon sa jej podarilo postaviť sa medzi svoje slúžky a Sirimu. Potichu sa jej opýtala: „Prečo si vykonala túto podlú vec?“ Potom ju omyla teplou vodou a namazala najlepším parfémom. Sirimā, spamätávajúca sa zo šoku, si spomenula, že je skutočne len hosťom v tomto dome. Pomyslela si: „Naozaj som vykonala strašnú vec. Vyliala som na ňu vriaci olej len preto, že sa jej manžel na ňu usmial. Nielenže sa nenahnevala, ale dokonca, keď ma napadli jej služobné, chránila ma a bránila pred nimi. Nech sa moja hlava rozpoltí na sedem kúskov, ak ju okamžite nepoprosím o odpustenie.“ Padla Uttare k nohám a žadonila o odpustenie. Uttarā povedala: „Môj otec žije. Ak ti odpustí on, odpustím ti aj ja.“ Sirimā na to: „Pôjdem za tvojím otcom, bohatým pánom spoločenstva, a požiadam ho o odpustenie.“

Uttarā odpovedala: „Punna je môj otec, ktorý ma priviedol do kola utrpenia. Ak ti otec, ktorý mi ukazuje cestu von z utrpenia odpustí, odpustím ti aj ja.“

„Ale kto je tvoj otec, ktorý ti ukazuje cestu von z kola utrpenia?“

„Buddha, Plne Prebudený.“

„Ja ho však nepoznám. Čo mám urobiť?“

„Vznešený Učiteľ sem príde zajtra, spolu s ostatnými mníchmi. Príď aj ty, a prines akýkoľvek dar môžeš, a požiadaj ho o odpustenie.“

Sirimā vďaka súhlasila a išla domov. Prikázala svojim sluhom, aby pripravili rôzne druhy jedál a priniesli ich zajtra do domu Uttary. Avšak ona, stále zahanbená svojim činom, sa neodvažovala obslúžiť mníchov sama. Uttarā sa o všetko postarala. Keď všetci dojedli, Sirimā si kľakla k Buddhovým nohám a prosila o odpustenie. „Kvôli čomu?“ opýtal sa jej. Sirimā mu prerozprávala čo sa stalo. Vznešený sa opýtal Uttary či je to pravda, a chcel vedieť aké boli jej myšlienky, keď videla Sirimu prichádzať s naberačkou vriaceho oleja. „Zaliala som ju milujúcou láskyplnosťou,“ odpovedala Uttarā, „a pomyslela som si: ‘ Moja priateľka Sirimā mi preukázala veľkú službu...‘“

„Výborne, Uttarā, výborne!“ povedal Vznešený. „To je správna cesta ako prekonať hnev.“ A k tomu dodal nasledujúci verš:

Prekonaj hnev nehnevom,

Premôž zlo dobrom,

Premôž lakomého darom,

A klamára pravdou.

(Dhp 223)

A potom Prebudený vyložil prítomným Dhammu a vysvetlil Štyri Vznešené Pravdy. Na konci výkladu Uttarā dosiahla plodu jedného návratu. Jej manžel, doposiaľ neveriaci, ako aj jej svokrovci dosiahli vstupu do prúdu.

Sirimā taktiež dosiahla plodu vstupu do prúdu. Odmietajúc byť naďalej kurtizánou, rozhodla sa zasvätiť svoj život starostlivosti o rád mníchov a iným prospešným činom. Pozvala Sanghu, aby k nej každý deň poslala osem mníchov na almužné jedlo, a rozdávala pozvánky, ktoré mohli zdieľať v rámci Rádu. Mníchov, ktorí k nej prišli, vždy obsluhovala sama, a ponúkaného jedla bolo tak hojne, že každá porcia by nakrmila aj troch alebo štyroch ľudí.

Jedného dňa, jeden z ôsmich mníchov, ktorí pojedli v dome Sirimy, sa vrátil späť do kláštora tri míle ďaleko. Keď dorazil, starší mnísi sa ho pýtali či tam bol dostatok jedla. Objasnil im situáciu, že v tomto dome je každý deň pohostených osem mníchov. Keď sa ho opýtali, či bolo jedlo dobré, nevedel si ho vynachváliť. Jedlo, povedal, bolo neopísateľné; bolo podávané iba to najlepšie z najlepšieho a porcie boli tak veľkorysé, že by každá nasýtila troch alebo štyroch ľudí. Ale, pokračoval, Sirimin pohľad prevyšoval všetky jej dary, bola krásna, ladná a žiariaca pôvabom.

Ako novo prichodzí mních rozprával, jedného z načúvajúcich mníchov zaliala láska k Sirime, aj keď ju nikdy predtým nevidel. Nedočkavý, aby ju uvidel hneď na ďalší deň, podarilo sa mu zavčas zrána získať jednu z pozvánok. No práve ten deň sa udialo, že Sirimā ochorela a bola nútená zostať v posteli. Keď jej bolo povedané, že mnísi prišli za almužnou, nemala ani silu ich obslúžiť, a miesto toho poslala svoje služobné, aby tak učinili. Hneď ako boli misy naplnené a mnísi začali jesť, Sirimā vynaložila všetko úsilie, aby vstala z postele, podporovaná dvoma slúžkami sa bolestne premiestnila, a išla vzdať úctu mníchom. Bola tak slabá, že sa jej celé telo triaslo. Nešťastne zaľúbený mních vidiac ju v takomto stave si pomyslel: „Vyzerá oslivo nádherne dokonca aj takáto chorá. Aká len musí byť krásna, keď je zdravá a ozdobená šperkami!“ Dlhú potlačovanú vášeň sa v ňom mohutne prebudila, a nebol schopný ani dojesť jedlo. A tak si vzal misku a vrátil sa späť do kláštora, kde misku zakryl a ľahol si na posteľ. Aj keď sa ho priatelia snažili primäť jesť, nemohli ho nijako presvedčiť.

V ten večer Sirimā umrela. Kráľ Bimbisāra poslal Buddhovi odkaz: „Ctihodný pane, Jivakova mladšia sestra umrela.“ Buddha mu odkázal, aby zatiaľ neposielal Sirimino telo na kremáciu, ale dal na pohrebisko, a nechal ho strážiť, aby sa k nemu nedostali mrchožrúti a nezožrali ho. A tak sa stalo. Po troch dňoch bola táto rozkladajúca sa mŕtvola celá napuchnutá a prelezená červami, a vyzerala ako hrniec ryže vriaci na ohni s bublinami stúpajúcimi k hladine. Potom kráľ Bimbisāra nariadil, aby sa všetci dospelí obyvatelia Rājagahy zhromaždili a jeden za druhým obišli okolo tela, aby videli Sirimu v jej súčasnom stave. Kto tak neučiní, dostane pokutu osem zlatých mincí. Zároveň poslal Buddhovi správu, pozývajúc ho a mníchov, aby prišli na pohrebisko.

Nešťastne zaľúbený mních už štyri dni nejedol, a jedlo v jeho miske bolo tiež prelezené červami. Prišli za ním jeho priatelia a povedali mu: „Brat náš, Učiteľ ide za Sirimou.“ Meno „Sirimā“ ho zrazu prebralo, a zabudnúc na svoju slabosť a hlad, vyskočil z postele, vypláchol si misku a pridal sa k ostatným, čo išli za Sirimou. Zhromaždili sa tam davu ľudí. Na jednej strane stál Buddha a mnísi, za nimi prišli mníšky, za nimi kráľ a jeho doprovod, a napokon muži a ženy laici.

Buddha sa spýtal kráľa Bimbisāru: „Kto je to, mocný kráľ?“ „Jivakova mladšia sestra, ctihodný pane, Sirimā.“ „Toto je Sirimā?“ „Áno ctihodný pane.“ „V tom prípade daj naznámnosť za sprievodu bubnov, že ktokoľvek by chcel Sirimu, nech zaplatí tisíc zlatých a môže ju mať.“

Ale žiadny muž už nemal záujem o Sirimu, ani za nižšiu cenu, dokonca ani za šesťák, a dokonca ani zadarmo.

Potom Buddha prehovoril: „Tu, mnísi, vidíte ženu, ktorú celý svet miloval. Práve v tomto meste, v minulosti, by muži zaplatili aj tisíc zlatých mincí len, aby s ňou mohli stráviť jedinú noc. Avšak teraz, nikto ju nechce, dokonca ani zadarmo. Takto skončí telo, rozpadajúce sa a krehké, príťažlivé len keď je zdobené, hromada zranení s deviatimi otvormi, držané pohromade tristo kosťami, ustavičné bremeno. Iba blázni si spájajú túžobné predstavy a ilúzie k tak pominuteľnej a nestálej veci.“ A zhrnul to vo verši:

Vidíte tento vak z kože, celý nazdobený;

Je to len hromada bolesti a zranení.

Napadnuté chorobami, objekt túžby,

Nemá v sebe nič stále ani večné.

(Dhp 147)

Po tom ako Buddha preniesol svoju „pohrebnú reč,“ učenie prenesené do praxe, nešťastne zaľúbený mních sa oslobodil od svojej túžby. Sústredený na kontempláciu tela, získal vhľad a dosiahol arahatstvo.

Avšak Sirimā sa zúčastnila vlastného pohrebu. Po smrti sa znovuzrodila ako devatā v božskej oblasti Triatridsať. Dívajúc sa dole na ľudský svet, uvidela Buddha a zástup mníchov a ľudí ako sa skláňajú nad jej mŕtvolou. V žiare slávy zostúpila z nebies sprevádzaná päťsto nebeskými devami v piatich stovkách vozov. Zosadla a vzdala úctu Buddhovi.

Ctihodný Vangisa, najprednejší básnik v Sanghe, sa jej vo veršoch otázal odkiaľ prišla a aké záslužné činy vykonala, že sa môže tešiť takémuto úspechu. Sirimā mu odpovedala vo veršoch:

V tom skvelom, dobre postavenom meste medzi kopcami,

Bola som v službách toho skvelého a znamenitého kráľa.

Vedela som perfektne tancovať a spievať;

V Rājagahe ma poznali pod menom Sirimā.

Buddha, jasne vidiaci, vodca,

Naučil ma, čo je pôvod, utrpenie, pominuteľnosť;

Nepodmienenosť, večný zánik utrpenia;

A túto cestu, priamu, nádejnú, priaznivú.

Dozvediac sa o prekonaní smrti, nepodmienenosti,

Učenie neprekonateľného Tathāgatu,

Bola som dokonale umiernená a dodržiavala predsavzatia,

Zakorenená v Dhamme vyučovanej Buddhom, najlepším z ľudí.

Poznajúc stav bez zákalov, nepodmienenosť,

Vyučované neprekonateľným Tathāgatom,

Dosiahla som vyrovnanú sústredenosť:

To bola moja najvyššia istota.

Získajúc najvyššiu Nesmrteľnosť,

*Bola som uchytená v osude, rozpoznala preniknutie.
Oslobodená od zmätku, uctievaná mnohými,
Užívam si dostatok zábavy a potešenia.*

*A tak ja, devatā, som nasledovateľ Nesmrteľnosti,
Ženský stúpenec neprekonateľného Tathāgatu;
Nasledujúca Dhammu, obdarená prvým plodom,
Sotapanna, oslobodená od zlých potôčikov.*

*Vážim si skvelého Kráľa Dhammy,
Prišla som vzdať úctu Najvyššiemu
A inšpiratívnym mníchom, ktorí obľubujú dobro,
Prejaviť úctu zhromaždeniu askétov.*

*Bola som radostná a nadšená keď som uvidela Mudrcu,
Tathāgatu, najlepšieho vozataja skrotiteľných ľudí.
Uctievam neprekonateľne Súcitného,
Toho kto odstraňuje utrpenie, sprievodcu, ktorého teší dobro.
(Vv 137-49)*

Preložila Petra Šeriková